

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 15—
za pol leta 7-50
za četrt leta 3-80
za 1 mesec 1-30

Posamezna številka 60 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prtiličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 32

Ptuj, 28. decembra 1919

I. letnik

Ptujske finance.

F. Vajda.

Ne le vsak posameznik se ima danes boriti z draginjo, ampak tudi javne uprave občin, okrajev in vseh držav so v težki gospodarski krizi. Ta kriza tudi ptujski mestni občini ni prihranjena.

Proračunski odsek mestnega sosveta je v večdnevnih dolgotrajnih sejah pretresal proračun za upravno leto 1920, se omejil na najnujnejše neizogibne izdatke, ki vendarle v celoti znašajo 3.475.908 K, proti temu pa je pokritja le 2.523.168 K, torej je deficit 952.740 K.

Vzroki tega ogromnega deficita so sledeči:

1. Vsled neznosne draginje so se vsi stroški zvišali; samo draginjske doklade mestnih uslužbencev znašajo okoli 200.000 K.

2. Vsled izjemnih razmer in pomanjkanja premoga so se morali nekateri obrati (kino, pralnica) popolnoma ustaviti, drugi (kopališče) delujejo le od časa do časa.

3. Izostali so dohodki, ki so zadnja leta pokrivali deficit mestnega gospodarstva: podpora mestne hranilnice, na katero sedaj v prehodni dobi ne moremo računati, ter dobiček živilskih kupcij mestne uprave, ki so tudi prenehale.

Da se mestno gospodarstvo vzdrži v ravnotežju, morajo se zvišati prejemki in znižati izdatki.

Prejemki izvirajo deloma iz dohodkov mestnih podjetij (kopališče, pralnica, plinarica, klavnica in hladilnica, žaga, mizarna, pogrebni zavod, oznanjevalni zavod, vozaričina, tehtnica). Cene v teh podjetjih se morajo časi in obratnim stroškom primerno zvišati. Vodje teh obratov pa imajo nalogo, da vestno čuvajo nad tem, da se delavske in strojne moči racionalno izrabljajo in da obrati ostanejo aktivni. Uslužbenci se morajo zavedati, da si odrežejo vejo, na kateri sedijo, ako z malomarnostjo ali celo brezvestnostjo povzročijo propast obratov.

Sodnik je vjel krivo pričo.

Po P. K. Rosegger-ju.

Brenčurjev stari hlapec Joško pride v mesto in praša za sodišče.

„Velika hiša tam na trgu, ki ima nad vrati tiča z dvema glavama; pojdite po stopnicah; v predsobi že čakajo ljudje. Sedite na klop, vas bodo že poklicali“, je rekla stara Mara Jošku.

„Hvala lepa, — je že prav“. — Joško stori tako. Ni mu bilo treba dolgo čakati.

Birič odpre vrata v sobo. Notri sedijo in stojijo ljudje vse navskriž; pri eni mizi gospod sodnik in pred njim božje razpelo z dvema gorečima svečama.

„Naprej, le naprej!“ kriči sodnik hlapcu Jošku; bil bi z obravnavami rad hitro gotov; jutri je božič. „Kako vam je ime?“ praša hlapca.

„Meni?“ se namuzne ubogi Joško.

Drugi vir dohodkov so občinske naklade na razne davke in pristojbine. Akoravno je to sredstvo izboljšanja občinskih financ zelo neprijubljeno, vendar je neizogibno, da se bodo te naklade morale zvišati in se vpeljati tudi nekatere nove dajatve in pristojbine. Ako hoče mestno prebivalstvo imeti ulično razsvetljavo, očiščene ulice in kanale, (kolikor jih je), ako hoče imeti dobro urejeno šolstvo, mora tudi za te namene prispevati več, kakor se zahteva od prebivalcev kakšne vaške občine.

Vsa ta sredstva še znabiti ne bodo zadostovala, da se pokrije ves deficit. Tudi ni čudno. Sedanji ogromni deficit je sad prehodne dobe. Ko bodo zopet nastopile redne razmere, bo izginil tudi deficit. Sedanje prebivalstvo pa je gospodarsko preslabo, da bi nosilo vse stroške te prehodne dobe. Del teh stroškov se bo moral prenesti na poznejša leta, ki bodo gospodarsko močnejša. To se zgodi z najetjem posojila, ki naj krije trenutni primanjklaj in se pozneje polagoma odplačuje, kar se bo lažje prenašalo, ko enkratne prevelike naklade in davščine.

Mnogo stroškov povzroča občini tudi avtonomija in takozvani preneseni delokrog, kjer občina opravlja posle politične oblasti. Avtonomija je političen fantom, katerega je vpljvala avstrijska uprava. S tem je povzročila in povečevala razpor med mestno občino in okrajem. Meščani rabimo kmete in obratno, zato moramo živeti v slogi in se ne smemo dati razdvajati z umetnimi političnimi nasprotstvi. Razumen meščan se ne bo oklepal avtonomije, ki mu povzroča le nepotrebne stroške.

Okrajni zastop v Ptuj.

Dne 22. t. m. se je vršila peta redna seja sosveta, katero je sklical vladni komisar g. Brenčič. Obravnaval se je na tej seji posebno proračun za leto 1920. Predloženi proračun izkazuje prejemkov K 178527-78 in izdatkov K 831731-52 primanjklaj znaša torej K 653203-76

„No, le hitro, hitro!“ pritiska sodnik.

„Kako se jaz pišem? Joška Smrekar-ja me kličejo.

„Koliko ste stari?“

„Oh no“, pravi Joško „saj tega ne bo treba.“

„Tak povejte, koliko ste stari!“

„Pa naj bo v imenu božjem! Tako nekako šestdeset. Blizu pri sedemdesetih. Čas hitro teče.“

„Katoliški ali luterski?“

„Bom pa rajši katoliški.“

„Ste vi z obtožencem v sorodstvu, v sovrastvu ali v njegovi službi?“

„Jaz?“ pravi Joško, s kom? S tem tu? Oh, gospod sodnik, kam pa mislite?“

„Prihranite si take opazke! Vzdignite roko in prisežite!“

„Ja — zakaj pa? Morebiti zaradi tega — le tu; kaj takega pa še ne!“

Sodnik skoči po konci in zavpije: „Zapreti vas dam na mestu, ako se predrznete mi s samo eno besedico še ugovarjati! Roko

Ta primanjklaj bi se naj kril z dokladami, katere je treba zvišati od 60% do 190%. Na prvi pogled nas to visoko zvišanje doklad gotovo osupne. Pomisliti pa je treba, da so bile ves čas vojne vse okrajne ceste skrajno zanemarjene. Celo petletno dobo se za ceste skoraj prav nič ni storilo. Delavci in voznje so se neizmerno podražile, material je na ceni do 100% poskočil. V proračunu je vsled tega že za samo vzdrževanje cest izstavljen znesek 397600 K. Seveda se tudi s tem navidezno visokim zneskom ne bodo mogli delati nikaki čudeži in bomo lahko zadovoljni, ako se bodo ceste kolikor toliko z gramozom navozile in mostovi popravili. Za popravo borovskega mostu je proračunjen znesek 60000 K. Da se to delo mora izvršiti, je naravno. Da bi ne bilo potreba doklade še v večji meri zvišati, se ni postavil v proračun nikak višji znesek za regulacijo Pesnice, Drave, Dravinje, Grajene itd. Za vse te važne vodne zgradbe določa proračun samo malenkostno svoto 15000 K. Pri seji se je naglašalo, da mora te potrebne regulacije, zlasti nujno potrebno regulacijo Pesnice čimprej pričeti država. Ako bo država enkrat v resnici to delo pričela, potem se tudi okraj ne bo branil, da prispeva svoj delež. Seveda se bodo morale v tem slučaju doklade zopet zvišati. Pri splošni draginji ne more dandanes izhajati niti okraj, niti občina s prejšnjimi nizkimi dokladami. Četudi potrebe niso nastale večje, vendar niti tega ni mogoče kriti s splošnimi nizkimi dokladami, ker je vrednost denarja padla.

Okrajni zastop je sklenil dalje protest proti nabiranju nezakonitega vinskega davka. Okrajni zastop se zavzema zato, da se podržavi cesta Maribor-Ptuj-Središče, Rogatec-Ptuj-Sv. Lenart-Radgona, Ptuj-Zavrč-Varaždin. Če se to zgodi, bi se izdatki posebno znižali. Z nameravano ustanovitvijo kmetijske šole v Veliki nedelji določil se je znesek po 5000 K. Želeti je, da tudi občine za to šolo sklenejo prispevke. Okrajni zastop se prihodnje leto ne bo bavil več z nakupovanjem in oddajo raznega blaga, kakor semena, gnojila itd. Priskrbeti hoče samo še za okraj

vzdignite in recite za menoj:

„Jaz prisežem!“

„Jaz posežem!“

„Tako gotovo, kakor mi Bog pomaga!“

„Gotovo mi Bog pomagaj!“

„Vse povedati, kar vem!“

„Vse povedati, kakor vem!“

„Nič zamolčati!“

„Nič zakričati!“

„Resnico in nič več, kakor resnico povedati!“

„Resnico in nič več resnico povedati!“

„Amen!“

„Aman!“

„No, kaj imate povedati?“

„Ja“, pravi Joško, „naš gospod Brenčur Vam izročajo pozdrav, ponižno povabijo jutri opoldne na kosilo, in prosijo, da bi po tisti sod jabolčnika poslali.“

„K—a—a—j!“ se zareži sodnik, Vi niste prava priča?“

„Pa res — da nisem.“

Tako je sodnik vjel krivo pričo.

po možnosti galico. Vse drugo blago bode morale priskrbovati svojim članom kmetijska podružnica in kmetijsko društvo v Ptuju. To je kratko poročilo o zadevah, ki so se rošile pri tej seji.

Gospodarstvo.

Cenejša živila. Vsled sklepa ministrstva v Beogradu se bodo meseca januarja dajala cenejša živila revnim slojem brez sredstev, dalje delavcem, nameščem ter uradnikom, ki so odvisni le od svoje dnevne, tedenske ali mesečne plače, oziroma mezde. Ta živila se bodo nakazala v razdelitov: 1.) železniškem aprovizacijam za aktivne železničarje, 2.) „Samopomoči“, 3.) pri „Vojni zvezi“ v članjenim konzumom, 4.) „Splošni gospodarski zadrugi“, 5.) Gospodarski zvezi“ za člane, ki so tam vpisani. — Če pa za sprejemanje cenejših živil opravičeni ni nikjer včlanjen, dobi cenejša živila pri mestni aprovizaciji. Ker pa se je dognalo, da so v teh organizacijah vpisani tudi imovitejši člani in nekateri celo pri raznih organizacijah, bodo dobivali cenejša živila ne glede na članstvo le tisti, ki dobe od mestne aprovizacije posebno legitimacijo, tako da nihče ne bo mogel dobiti cenejša živila na dveh ali treh krajih. — Legitimacije za cenejša živila se bodo izdajala pri krušnih komisijah, in sicer članom „Samopomoči“ na podlagi članske knjižice „Samopomoči“, vsem drugim (razven železničarjem) pa na podlagi pravilno izpolnjene vprašalne pole, ako bodo sprejeti v cenejšo prehrano. Aktivni železničarji sploh ne rabijo nobenih legitimacij, ker dobe cenejša živila pri železniških aprovizacijah. Ako pa imajo aktivni železničarji in člani „Samopomoči“ poleg plače še kako privatno premoženje, morajo izpolniti tudi vprašalne pole, katere dobe pri železniških aprovizacijah, oziroma pri „Samopomoči“, kjer jih morajo tudi izpolnjene vrniti. — Hišni posestniki morajo strankam podpisati vprašalne pole, da se ugotovi, da stranka resnično stanuje v dotični hiši. Če bi hišni gospodar ne hotel podpisati vprašalne pole, bode kaznovan. Za svoj podpis pa je hišni gospodar le toliko odgovoren, če bi vedoma podpisal pole, n. pr. ako bi imela kaka stranka posestvo ali premoženje, pa bi ga ne uvedla v poli itd. Kdor bo sprejet v cenejšo prehrano na podlagi napačnih ali goljufijah navedb kakor tudi vsak sokrivec bo kaznovan z globo do 20.000 kron in zaporom do šestih mesecev.

Dopisi.

Na poti iz Ptuja do Vurberg nas še vedno pozdravljajo dvojezične občinske table. Ali se morda to pusti na ljubo nemčurskemu

Pravljice Božene Némcové.

Prevedel Dr. P.

(Nadaljevanje.)

„Zakaj? Kdo stanuje v tem gradu?“

„Lepa kraljična stanuje v njem, ki je tako močna, da celo vojsko premore. Še te dni se je merila z nekim mogočnim kraljem, ki jo hotel izlepa ali izgrda dobiti za ženo; ona je bila pri volji vzeti ga za moža, če jo premore. Kaj mu je pomagala vsa vojska! Ali niste videli mrtvecev na loki? Kaj boste šele vi proti njej?“

„Naj ju, kakorkoli, poskusim vendar!“, je odgovoril Silomil in se spustil v grad. Na dvoru je zlezal s konja in brez zapreke stopil v grad. V neki sobi, ki je bila neizmerno okrašena, je videl na steni meč, ki je sam poskakoval iz nožnice. „Ti menda grozno rad sekaš“, je rekel Silomil, „midva spadava vkup, le pojdi k meni.“ Potegnil je nemirni meč iz nožnice in porinil svojega na njegovo mesto.

Jedva ju je menjal, je vstopila iz sosedne sobe prekrasna deva, ki je rekla ponosno neznanemu tujcu: „Kako se drzneš priti v moj grad? Ali ne veš, kaj ti grozi?“

Silomil je tako občudoval njeno krasoto, da ni vedel, kaj mu je rekla, šele ko je svoje besede ponovila, je odgovoril: „Kaj bi mi grozila? Kako bi mogla ti, krasna deva, biti tako kruta, da bi me hotela ubiti?“

grajskemu ravnatelju Gumpertu, kateri se vedno vozi po tej cesti na vurbersko grajščino, ker se boji, da bi tamošnje uradništvo bolj demokratično postopalo s tamošnjimi ubožnimi sloji, nego on diktira. Eno leto potrpežljivosti je že minulo; da pa drugo leto ne bo več tako, imamo upanje.

Povišanje cen med časom kolkovanja bankovcev. Radi tega prestopka je bil marsikdo kaznovan, a zvedeli še nismo, da je bil kaznovan gospodarski ravnatelj večkratnega milijonarja grofa Herberstein-a, ker je ukazal v grajščinskem vinotoču povišati cene vin med časom kolkovanja bankovcev. A da bi plačo težakom delavcem zvišal, to mu ne gre v glavo.

Iz Majšperga. Po vaseh so hodili agenti, ki so kmetom pripovedovali, da so zastopniki tvrde Senčar iz Ptuja, so kupovali jajca in dajali za vsako jajce 1 K in neko nakaznico, za katero se baje pri Senčarju dobi 1 kg soli. Seveda trgovec Senčar o tem ni nič vedel in ljudje za svoje listke niso nič dobili razen dobrega nauka, da naj ne verujejo vsakemu sleparju. Domači človek ne dobi niti jajca, niti mleka, niti masla; če pa pride kak nepoznan goljuf, se mu dobičkaželjni ljudje vsedejo na najneumnejše limanice.

Kje tiči vzrok draginje? Neki tukajšnji trgovec je imel v Zagrebu kupljene 3 vagonne moke. Ko je prišel po njo, je cena že zopet nekoliko poskočila in mlinar je iskal izgovorov, da ne bi dal moke. Vendar je trgovec srečno naložil 1 vagon, a ni mogel dobiti več vagonov, dasiravno je videl na kolodvoru prazne vagonne. Opravičeno je sumil, da je imel mlinar svoje prste vmes in preprečil dobavo vagonov. Trgovcu ni preostalo drugega, kakor da je dal moko zapeljati k špediterju v skladišče. Seveda nastanejo s tem veliki stroški, katere mora plačati tisti, ki kupi moko. Tudi za prvi vagon je moral trgovec „mazati“ blizu 1000 K, da je šel hitro naprej. Ali je znabiti to „mazanje“ način, katerega je mislil g. ministerski predsednik, da si „uradnik lahko tudi kje drugod kaj zasluži?“ Vzrok draginje je pohlepnost po dobičku brez dela. Vsak naj vestno in pridno dela, za svoje delo pa naj dobi pošteno zaslužno plačilo.

Politične vesti.

Jadransko vprašanje v odločilnem štadiju. Beograd, 22. dec. (Jsl.) Zadnje vesti iz Pariza se ujemajo v tem, da stojimo tik pred odločitvijo v roškem vprašanju. Anglija in Francija sta ste očitvidno naveličali italijanskega zavlačevanja in energično zahtevata konec. Italijani še sicer vedno vztrajajo na svojih zahtevah, vendar pa niso več tako nepristopni. V strahu pred ameriško grožnjo, da bodo ustavile Zedinjene države vsako finančno in gospodarsko podporo, ako Italija ne popusti,

„Ubili te nočem, toda bojevati se moraš z menoj.“ Če zmagaš, bom jaz tvoja sužnja in tvoje bo vse, kar tukaj vidiš; če ne, moraš umreti.“

„Dobro“, je odgovoril kraljevič, vzemj torej meč.“ Kraljična je priskočila k zidu, potegnila meč in v ognjavitosti ni opazila, da nji njen. Jedva sta se meča dotaknila, je bil njen na dvoje in padel ji je iz roke.

„O gorje!“ je zaklicala. „Sedaj sem tvoja sužnja.“ „Nisi sužnja“, je rekel Silomil. „Gospodari nad vsem in tudi nad menoj, samo ne odganjaj me odtod.“

Poveljij, vse se bo zgodilo.“ Če smem veleovati, bi imel samo eno povelje za tebe: da me pustiš tukaj in me vzameš za svojega soproga.“

„Tvoje povelje rada izpolnim“, je rekla deva in mu podala roko. „Ti mi ugajaš; močnega in junaškega moža sem si vedno želela in ti si dokazal svoje junaštvo.“

Kraljevič ji je poljubil roko, ona pa je pravila: „Pred svatbo pa mi moraš dovoliti, da se na sedem dni odpeljem iz gradu.“

„Kam se odpelješ?“

„Tega ti ne smem povedati. Tukaj imaš ključe do vseh sob in zakladov, kar jih je v gradu. Ene edine komnate, ki jo odpira ta zlati ključ, ne smeš odpreti, če me hočeš za ženo imeti.“

Silomil si je shranil ključe in obljubil, da v komnato ne pogleda. Nato se je ločil od kraljične in ona je odšla. Prvi dan je hodil po gradu, ogledoval si vrtove in se razgovarjal s služabniki. Drugi dan se mu je jelo tožiti in ves dan ni mislil na nič drugega, ko na

in pa pod pritiskom močne socijalistične opozicije so se laški vladni krogi že več ali manj sprijaznili z mislijo, da s svojimi zahtevami ne bodo prodrli. Anglija in Francija sta se postavili po dolgem in neodločnem cincanju slednjic vendar jasno na ameriško stran, tako da bodo ostali italijanski delegati v Parizu v jadranskem vprašanju osamljeni. Kakor je podoba, bodo poskušali vsaj to preprečiti, da bi prišla Reka z luko direktno pod Jugoslavijo. Zavzemali se bodo za to, da postane samostojna država, če mogoče pod italijanskim, drugače pa vsaj pod mednarodnim pokroviteljstvom.

Laško popuščanje. Ldu, Beograd, 20. dec. „Beogradski dnevnik“ javlja: Naš položaj v vprašanju Reke je zadovoljiv. Uspehi socijalistov in grožnje Wilsona, da odreče Reki vsako gospodarsko pomoč v primeru nepopustljivosti, so Italijo prisilile, da omeji svoje pretenzije. Italija sedaj gleda, da se na primeren način umakne. Vprašanje samostojne reške države je definitivno opuščeno. Italija zahteva zase samo mesto in dovoljuje pristanišče Jugoslaviji. To znači, da se Reki odpoveduje.

Istrske meje. (Jsl.) Bakar, 22. dec. Italijanski listi se živahno bavijo z vprašanjem, kje naj se potegne meja v Istri za slučaj, da Reka ne pripade Italiji. Večina listov se zavzema za to, da Italija na vsak način zahteva za sebe Volosko in Opatijo, dočim Avanti in druga socijalistična glasila povdarjajo, da je treba brez pridržkov sprejeti Wilsonov načrt. Posebno živahna je debata o usodi kvarnerskih in dalmatinskih otokov. Nacionalistična glasila sicer še vedno kriče, da si mora Italija s posestjo vseh važnejših otokov zagotoviti popolno gospodstvo nad Jadranom, vendar pa se da iz poročil posneti, da laška javnost že uvideva, da bo morala tudi tukaj popustiti. Zlasti bi bili voljni, odreči se kvarnerskim otokom, v slučaju da izgube Reko.

Društvene vesti.

Podružnica Slovenske kmetijske družbe v Ptuju ima svoj redni občni zbor na dan sv. treh kraljev (6. januarja 1920) ob 9. uri v gostilni Zupančič v Ptuju. Udnino za 1. 1920 sprejemajo gg. Jos. Zupanc na okr. glavarstvu, Ludv. Sagadin na okr. zastopu in Ferdo Skuhala v Posojilnici, Narodni dom. Člani naj udnino čimprej, najpozneje pa do 8. januarja 1920 poravnajo, ker se jim drugače list „Kmetovalec“ ustavi.

Dramatično društvo je uprizorilo v soboto, 19. t. m. šaljivo tridejanko Veharjevo letovišče. Igralo se je, hvala bogu, vendar enkrat tako, da gledalcu ni bilo mučno gledati na oder; vse loge so bile več ali manj dobre, nekatere prav dobre.

navestino prepoved. „Morebiti me je hotela samo izkušati“, je govoril sam sebi in sukal zlati ključek v rokah. „Kaj bi tam je moglo najti, da bi tega kot bodoči mož ne smel videti? Saj ne bo spoznala, četudi pogledam.“ Tako se je izgovarjal radovedni Silomil, odvezal zlati ključ in šel v komnato. Tukaj je našel z razbeljeno verigo k zidu prikovanega človeka.

„Kdo si ti in kaj tukaj delaš?“ je vprašal kraljevič. „Oh, prosim te, pomози mi odtod. Jaz sem kralj ognja. Mogočna kraljična, ki sem jo snubil, me je v bitki premagala; moral sem bežati, ko je pobila vse moje ljudi; ona pa me je dohitela in tukaj prikovala.“

Silomilu se ni zdelo varno prikovanega jetnika odvezati, ker pa je tako milo prosil, naj mu vsaj za trenutek olajša, se je ga usmilil in presekal z mečem verigo. Kralj je takoj izginil. Zdaj se je Silomil prestrašil tekel za njim, če bi ga kje dohitel, pa zastoj. Strahoma je pričakoval nevesto; minilo je sedem dni, minilo dvakrat sedem dni, a ni je bilo. Uvidel je, da se izpolnijo nevestine besede in da je vse izgubljeno.

Spomnil se je sedaj svojih mogočnih svakov. Morebiti vedo oni, kje je njegova nevesta. Ukazal je takoj, naj mu osedlajo nehitrejšega konja, na katerem je zdirjal iz gradu. Najprej je prijezdil k Solčniku, kjer sta ga sestra in svak z veseljem pozdravila. Vprašal je, če vesta kaj o močni kraljični?

„Ljubi moj, tega ne vem. Morebiti pa ve tvoj drugi svak, Mesečnik. Če hočeš, spremim te k njemu.“ Silomilu je bilo ljubo in Solčnik ga je nesel na zlatih perotnicah k svaku Mesečniku.